
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ ՈՐՊԵՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱՔԱՐ

ՍԱՐԴԱՐՅԱՆ ՎԱՀԱԳՆ

ՀՀ ՆԳՆ կրթահամալիրի ոստիկանական ուսումնական
ստորաբաժանման ՕՀԳ և քրեագիտության ամբիոնի ավագ դասախոս
DOI: 10.63925/18294847-2026.bl21-17

Համառոտագիր: Հաշվի առնելով ողջ երկրագնդի վրա տեղեկատվական պատերազմների և միջազգային հանցագործությունների ահագնացող վտանգները՝ հեղինակը ներկայացրել է Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության և շահերի պաշտպանության նպատակով պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մակարդակներում, ինչպես նաև լրագրության գործունեության ասպարեզում առկա խնդիրները, որոնք կարող են հանգեցնել պետական գաղտնիքի տարածմանը: Յուրօրինակ ուսումնասիրության է ենթարկվել հատկապես պետական գաղտնիքի պաշտպանության միջազգային փորձը, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության ազգային ռազմավարությունը և գործող օրենսդրական դաշտը: Կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքում հեղինակը ներկայացրել է առաջարկություններ, որոնք ունեն կարևոր նշանակություն ՀՀ օրենսդրության կատարելագործման, ինչպես նաև պետական գաղտնիքի պաշտպանության գործնական քայլերում:

Ակնկալվող արդյունքներն են՝ պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին և պաշտոնատար անձանց, կազմակերպություններին, իրավաբանական անձանց և հատկապես զանգվածային լրատվության միջոցներին փոխանցել այնպիսի գիտելիքներ՝ ըստ որի հնարավորություն կստեղծվի ունենալ ավելի պաշտպանված և անվտանգ պետություն:

Բանալի բառեր՝ պետական գաղտնիք, պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկությունների հրապարակում, պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկությունների հոսակորուստ, պետական գաղտնիքի պաշտպանություն:

Պետական գաղտնիքը պետական անկախության կարևոր հատկանիշներից է և ինքնիշխան պետության պարտադիր տարրերից մեկը: Ունենալ պետական գաղտիք՝ նշանակում է ունենալ այնպիսի պետություն, որը մտածում և գործում է հանուն իր անվտանգության, իր քաղաքացիների և հանրության կենսական կարևոր շահերի պաշտպանության:¹

Պետական գաղտնիքը (պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններ)՝ Հայաստանի Շ Հանրապետության ռազմական կամ արտաքին հարաբերությունների կամ տնտեսության, գիտության և տեխնիկայի, կամ հետախուզական, արտաքին հետախուզական, հակահետախուզական, օպերատիվ-հետախուզական գործունեության բնագավառների այն տեղեկություններն են, արտադրանքը կամ նյութերը, որոնք պահպանվում և պաշտպանվում են պետության կողմից, և որոնց տարածումը կարող է վնաս հասցնել Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգությանը կամ շահերին:

Պետական գաղտնիքի պաշտպանությունը լիազոր մարմնի համակարգմամբ՝ Հայաստանի Հանրապետության պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների, իրավաբանական անձանց ուժերի ու միջոցների կիրառումն է՝ ուղղված պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկությունների, արտադրանքների և նյութերի հրապարակումը և հոսակորուստը կանխելուն:

Պետական գաղտնիքի պաշտպանության և ազգային անվտանգության ապահովման գործընթացում մենք հաճախ բախվում ենք մարդկանց սահմանադրական իրավունքների և ազատությունների սահմանափակման խնդրին: Մի կողմից՝ անհրաժեշտ է բավարարել ժամանակակից հասարակության պահանջմունքները. լինել բաց և մատչելի, ապահովել սահմանադրությամբ՝ որպես բարձրագույն արժեք հռչակված մարդու իրավունքներն ու ազատությունները, մյուս կողմից՝ պետական գաղտնիք կազմող տեղեկությունների շրջանառության օրենսդրական կարգավորմամբ ապահովել ինքնիշխան պետության, անհատի և հասարակության անվտանգությունը:² «Պետական գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքի ընդունումը և ընդհանրապես գաղտնիքին վերաբերող օրենսդրական ձևավորումներն ուղղված են հենց այդ նպատակի իրականացմանը: Վերոնշյալ օրենքը

¹ Տե՛ս «Պետական գաղտնիքի իրավական կարգավորման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» ատենախոսության սեղմագիր, Ենգիբարյան Գոռ Նորիկի, ԵՐԵՎԱՆ, 2012 թ.

² Տե՛ս «Ռազմավարության և անվտանգության հարցեր» հոդվածների ժողովածու, ԵՐԵՎԱՆ, 2007, էջ 28
Հարությունյան Գ., «Իրավունքի գերակայության սահմանադրական երաշխիքները», ԵՐԵՎԱՆ 2003, էջ 34, 35.

կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ապահովման նպատակով տեղեկությունները պետական գաղտնիքի շարքին դասելու, գաղտնագրելու, պետական գաղտնիքը պահպանելու, պաշտպանելու, օգտագործելու, գաղտնազերծելու կամ ոչնչացնելու գործընթացների հարաբերությունները: Այն թույլ է տալիս գաղտնազերծել և շրջանառության մեջ դնել նախկինում գաղտնի համարվող տեղեկատվության մի հսկայական ծավալ և դրանով իսկ իրական նախադրյալներ ստեղծել ժամանակակից բաց հասարակության հաստատման, հասարակություն-պետություն իրավահարաբերությունների նորովի ձևավորման համար: Մասնավորապես, մի կողմից՝ ապահովել պետական իշխանության մարմինների և դրանց պաշտոնատար անձանց գործունեության որոշակի կողմերի մասին քաղաքացիների տեղեկացվածության սուբյեկտիվ իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությունը, մյուս կողմից՝ օրենքի դաշտ բերել այն իրավական կառուցակարգերը, որոնց հիման վրա պետությունը որոշակի խումբ տեղեկությունները դասում է պետական գաղտնիքի շարքը, սահմանում դրանց գաղտնազերծման կարգը և պայմանները, ինչպես նաև պատժամիջոցներն այնպիսի դեպքերում, երբ քաղաղացին պաշտպանվող տեղեկությունը տարածում է հակաօրինական ձևով:

Անդրադառնալով պետական գաղտնիքի պահպանության և ազգային անվտանգության ապահովման նպատակով մարդկանց սահմանադրական իրավունքների և ազատությունների սահմանափակման խնդիրներին՝ ներկայացնենք ՀՀ սահմանադրության 2-րդ գլխի 33 և 42-րդ հոդվածները:

ՀՀ Սահմանադրության 33-րդ հոդվածով սահմանված է՝ «Հաղորդակցության ազատությունը և գաղտնիությունը»:

Յուրաքանչյուր ոք ունի նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների և հաղորդակցության այլ ձևերի՝ ազատության և գաղտնիության իրավունք:

Հաղորդակցության ազատությունը և գաղտնիությունը կարող են սահմանափակվել միայն օրենքով՝ պետական անվտանգության, երկրի տնտեսական բարեկեցության, հանցագործությունների կանխման կամ բացահայտման, հասարակական կարգի, առողջության և բարոյականության կամ այլոց հիմնական իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության նպատակով:

Հաղորդակցության գաղտնիությունը կարող է սահմանափակվել միայն դատարանի որոշմամբ՝ բացառությամբ, երբ դա անհրաժեշտ է պետական անվտանգության

պաշտպանության համար և պայմանավորված է հաղորդակցվողների՝ օրենքով սահմանված առանձնահատուկ կարգավիճակով:

ՀՀ Սահմանադրության 42-րդ հոդվածով սահմանված է «Կարծիքի արտահայտման ազատությունը»:

Յուրաքանչյուր ոք ունի իր կարծիքն ազատ արտահայտելու իրավունք: Այս իրավունքը ներառում է սեփական կարծիք ունենալու, ինչպես նաև առանց պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների միջամտության և անկախ պետական սահմաններից՝ տեղեկատվության որևէ միջոցով տեղեկություններ ու գաղափարներ փնտրելու, ստանալու և տարածելու ազատությունը:

Մամուլի, ռադիոյի, հեռուստատեսության և տեղեկատվական այլ միջոցների ազատությունը երաշխավորվում է: Պետությունը երաշխավորում է տեղեկատվական, կրթական, մշակութային և ժամանցային բնույթի հաղորդումների բազմազանություն առաջարկող անկախ հանրային հեռուստատեսության և ռադիոյի գործունեությունը:

Կարծիքի արտահայտման ազատությունը կարող է սահմանափակվել միայն օրենքով՝ պետական անվտանգության, հասարակական կարգի, առողջության և բարոյականության կամ այլոց պատվի ու բարի համբավի և այլ հիմնական իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության նպատակով:³

Իհարկե, առաջին հայացքից կարծես թե պետություն – հասարակություն թնջուկը լուծված է, կան օրենքով սահմանված կարգավորումներ, որով ապահովվում է մարկանց սահմանադրական իրավունքները, միևնույն ժամանակ, առկա է նաև պետության կողմից, օրենքով սահմանված, մարդու իրավունքների և ազատությունների սահմանափակումները, սակայն մամուլի, ռադիոյի, հեռուստատեսության և տեղեկատվական այլ միջոցների ազատության երաշխավորումը երբեմն իրականության մեջ հանդես է գալիս բոլորովին այլ դրսևորմամբ: Այսպիսով՝ անհրաժեշտ ենք համարում անդրադառնալ հասարակության տարբեր շերտերում, ինչպես նաև մեդիադաշտում լուսաբանվող այնպիսի տեղեկություններին, որոնք երբեմն պարունակում են պետական գաղտնիքի մաս, և որոնց տարածումը կարող է վնաս հասցնել Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգությանը կամ շահերին: «Զանգվածային լրատվության մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածն արգելում է պետական

³ Տե՛ս ՀՀ սահմանադրության 2-րդ գլխի 33 և 42-րդ հոդվածներ.

գաղտնիքի հրապարակումը՝ որպես քրեորեն պատժելի արարք: «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի 8-րդ հոդվածի առաջին մասը նույնպես արգելում է տրամադրել այնպիսի տեղեկատվություն, որը պարունակում է պետական գաղտնիք:

Իհարկե, վերոնշյալ օրենսդրական կարգավորումները կարծես թե գծում են այն սահմանները, որոնք անհրաժեշտ է պահպանել պետական գաղտնիքի հետ առնչվելիս, սակայն, մեր կարծիքով, պետք է ավելի քան հստակեցնել այն՝ ելնելով ազգայիվ անվտանգության և պետական շահերի պաշտպանության տեսանկյունից:

Ուստի, առաջարկում ենք ազգային անվտանգության ռազմավարության ծրագրերում պլանավորել և իրականացնել միջոցառումներ, որոնք ուղղված կլինեն ուսուցանելու կամ վերապատրաստելու պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների, իրավաբանական անձանց և հատկապես լրատվամիջոցները ներկայացնող այն աշխատակիցներին, որոնք, աշխատանքի բերումով ուղղակիորեն առնչվում են պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններին:

Պետական գաղտնիքի պաշտպանությունը գրեթե անհնար է դառնում այն դեպքերում, երբ, ժամանակակից տեխնոլոգիաների օգտագործման լայն հնարավորություններով հանդերձ, մեդիադաշտ են ներթափանցում ինքնակոչ լրագրողները՝ (բլոգերները), որոնք երբեմն տարրական գիտելիքների մակարդակում չեն առնչվում պետական գաղտնիքի կարևորագույն ինստիտուտին:

Ներկայացնենք, դիցուք, Ռուսաստանի դաշնությունում պետական գաղտնիքի պաշտպանության բնագավառում իրականացվող գործընթացները: ՌԴ «Ձեռնարկությունների, հիմնարկների և կազմակերպությունների գործունեության լիցենզավորման» կանոնակարգի 7-րդ կետով (ՌԴ կառավարության 1995 թվականի ապրիլի 15-ի թիվ 333 որոշում)՝ սահմանված է պետական գաղտնիք կազմող տեղեկությունների օգտագործմամբ աշխատանքներ կատարելու լիցենզիա ստանալու կարգը: ՌԴ քաղաքացիները կարող են ծանոթանալ տարբեր կայքերում հրապարակված կրթական կազմակերպությունների ցանկերին, որոնք իրականացնում են խորացված վերապատրաստում՝ պետական գաղտնիքի պաշտպանություն ծրագրով: Կազմակերպություններին լիցենզիաները տրվում են համապատասխան փորձաքննությունների արդյունքների և դրանց ղեկավարների պետական հավաստագրման հիման վրա, որոնք պատասխանատու են պետական գաղտնիք կազմող տեղեկատվության պաշտպանության համար:

Միջգերատեսչական հանձնաժողովի կողմից սահմանված ցանկում ընդգրկված ուսումնական հաստատությունն ավարտելու հանգամանքը հաստատող փաստաթուղթ ունեցող ձեռնարկությունների ղեկավարները համարվում են պետական ատեստավորում անցած, եթե ուսումնական հաստատությունն ավարտելուց հետո անցել է ոչ ավել, քան 5 տարի:

Պետական գաղտնիքի պաշտպանության ոլորտում կրթական գործունեություն իրականացնող կազմակերպությունների ցանկը հաստատում է պետական գաղտնիքի պաշտպանության միջգերատեսչական հանձնաժողովը:

Պետական գաղտնիք պարունակող և տեղեկատվական անվտանգության ոլորտում լրացուցիչ մասնագիտական ծրագրեր պարունակող լրացուցիչ մասնագիտական ծրագրերի մշակման կարգը սահմանում է դաշնային գործադիր մարմինը, որն իրականացնում է կրթության ոլորտում պետական քաղաքականության մշակման և իրավական կարգավորման գործառույթները:

Ելնելով վերոգրյալից՝ կարող ենք եզրակացնել, որ ոչ բոլոր կրթական կառույցներն են օժտված պետական գաղտնիքի պաշտպանությանն առնչվող հարցերի վերաբերյալ ուսումնական գործընթացի կազմակերպման իրավունքով:⁴

Ռուսաստանի Դաշնությունում դեռևս 1998 թվականից Բաումանի անվան Մոսկվայի պետական տեխնիկական համալսարանի տարածաշրջանային ուսումնագիտական կենտրոնում (РУНЦ «Безопасность» МГТУ им. Н.Э. Баумана) «Ինֆորմացիայի պաշտպանություն» ծրագրի շրջանակներում կազմակերպությունների ղեկավարների և կառուցվածքային ստորաբաժանումների աշխատակիցների հետ իրականացվում են պետական գաղտնիքի պաշտպանության վերաբերյալ վերապատրաստման դասընթացներ: Դասընթացը նպատակ ունի բարձրացնելու նրանց որակավորումը պետական գաղտնիքի պաշտպանությանն առնչվող մասնագիտական գործունեության մեջ և բարելավելու այդ բնագավառում առկա գիտելիքներն ու հմտությունները:

Ռուսումնական ծրագրով նախատեսված է անցկացնել գործնական պարապմունքներ՝ «Պետական գաղտնիքի հասանելիության կազմակերպում» և «Պետական գաղտնիքի պաշտպանության կազմակերպում հիմնարկում, կազմակերպությունում կամ ձեռնարկությունում» թեմաներով: Գործնական դասընթացների ժամանակ սովորողներն ուսուցչի ղեկավարությամբ լուծում են գաղտնիության ռեժիմի կազմակերպման և ապահովման,

⁴ <https://centr.expert/v-kakih-obrazovatelnyh-organizaciyah-mozhno-proyti-povyshenie-kvalifikacii-po-programme-zashchita>

այն վերահսկելու և քաղաքացիներին պետական գաղտնիքների տրամադրման հասանելիության բարդ իրավիճակային խնդիրներ:⁵

Իհարկե, օրենսդրությամբ կարգավորվում է Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ապահովման նպատակով տեղեկությունները պետական գաղտնիքի շարքին դասելու, գաղտնագրելու, պետական գաղտնիքը պահպանելու, պաշտպանելու, օգտագործելու, գաղտնազերծելու կամ ոչնչացնելու գործընթացներին առնչվող հարաբերությունները, սահմանվում է պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններին առնչվող հարաբերություններում պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների, իրավաբանական անձանց, ֆիզիկական անձանց լիազորությունները, պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններին առնչվելու թույլտվություն ունեցող անձանց պարտականությունները, նրանց աշխատանքի համար սահմանված պայմանները և սահմանափակումները, ինչպես նաև սահմանափակ տարածման ծառայողական տեղեկության վերաբերյալ հարաբերությունները, սակայն պետական գաղտնիքի պաշտպանության նպատակով կարծես թե բացակայում են վերոնշյալ օրինակով բերված պետական գաղտնիքին առչվող կոնտինգենտի՝ այդ բնագավառում գիտելիքների հաղորդման, վերապատրաստման, առավելաև որակավորման, գործընթացների կարգավորումները:

Պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, կազմակերպությունների, իրավաբանական անձանց, ֆիզիկական անձանց, պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններին առնչվելու թույլտվությունը ձևակերպվում է կարծես թե բավարարվելով միայն իրականացվող ստուգողական՝ օրենսդրությամբ սահմանված օպերատիվ-հետախուզական միջոցառումների արդյունքներով:

«Պետական գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքի երկրորդ գլխի 8-րդ հոդվածով սահմանված տեղեկությունները պետական գաղտնիքի շարքին դասվում են՝ ըստ դրանց բնագավառի կամ գերատեսչական պատկանելության:

Տեղեկությունների գաղտնագրման բնագավառում միասնական պետական քաղաքականություն իրականացնելու նպատակով Կառավարությունը հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության պետական գաղտնիքի շարքին դասվող տեղեկությունների ցանկը՝ ըստ գերատեսչական պատկանելության («Պետական գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենք, հոդված 10): Հարկ

⁵ <https://runsec.ru/study/qualification/zgt/етности, контролю его состояния, допуску граждан к государственной тайне.>

է նշել, որ պետական մարմինները, օգտվելով վերոնշյալ ցանկի դրույթներից, ստեղծում են գաղտնագրման ենթակա տեղեկությունների ընդլայնված գերատեսչական ցանկեր: Գաղտնագրման ենթակա տեղեկությունների ընդլայնված գերատեսչական ցանկերում նշվում է դրանցում ներառված տեղեկություններից յուրաքանչյուրի գաղտնիության աստիճանը: Գաղտնագրման ենթակա տեղեկությունների ընդլայնված գերատեսչական ցանկերի և դրանցում կատարվող փոփոխությունների ու լրացումների նախագծերը ներկայացվում են ազգային անվտանգության լիազոր մարմնի (ԱԱԾ) համաձայնեցմանը: Գաղտնագրման ենթակա տեղեկությունների ընդլայնված գերատեսչական ցանկերի և դրանցում կատարվող փոփոխությունների ու լրացումների նախագծերը հաստատում են պետական մարմինների համապատասխան պաշտոնատար անձինք: Գաղտնագրման ենթակա տեղեկությունների ընդլայնված գերատեսչական ցանկերի, դրանցում կատարված փոփոխությունների և լրացումների մեկ օրինակն ուղարկվում է լիազոր մարմին:

Գաղտնագրման ենթակա տեղեկությունների ընդլայնված գերատեսչական ցանկերը չեն գաղտնագրվում և ենթակա են հրապարակման՝ բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դրանցում ընդգրկվող կոնկրետ տեղեկության վերտառությունը (անվանումը) ինքնին ամրագրման փաստի ուժով կարող է լինել պետական գաղտնիք:⁶

Այսպիսով՝ առաջարկում ենք, որ պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկությունների պաշտպանության և պահպանության բնագավառում պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինները և պաշտոնատար անձինք, կազմակերպությունները, իրավաբանական անձինք տեղեկությունների գաղտնագրման գործընթացում առաջնորդվեն բացառապես գաղտնագրման ենթակա տեղեկությունների ընդլայնված գերատեսչական ցանկերի պահանջներով, այլ ոչ թե ավանդույթի ուժով կամ աշխատանքային ընկերների խուրհուրդներով, կամ փոխաբերական իմաստով արտահայտված՝ վառ երևակայությամբ:

Ազգային անվտանգության տեսանկյունից անհամեմատ դրական արդյունք կարձանագրվի, հատկապես, երբ մեղիա աշխատակիցների համար պատրաստվի հատուկ ուղեցույց, որը կօգնի վերջիններիս իրենց գործունեության շրջանակներում չխախտել պետական գաղտնիքի պաշտպանության պահանջները:

Վերոնշյալ գործընթացը, ըստ էության, իր մեջ պարունակում է մեծ ռիսկեր մարդու իրավունքների և ազատությունների սամանափակման տեսանկյունից, որը կարող է

⁶ Տե՛ս «Պետական գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենք, գլուխ 2., հոդված 8.

հասարակության մեջ որոշակի դժգոհությունների առիթ դառնալ, հետևաբար, այս գործընթացում պահանջվում է կոմպետենտության բարձր մակարդակ:

«Պետական գաղտնիքի մասին» օրենքի 9-րդ հոդվածով սահմանվում է տեղեկությունների պետական գաղտնիքի շարքին դասելու սահմանափակումները, ըստ որի՝ արգելվում է պետական գաղտնիքի շարքին դասել մարդկանց անվտանգությանը և առողջությանն սպառնացող արտակարգ դեպքերի, աղետների, ինչպես նաև՝ տարերային (ներառյալ պաշտոնապես կանխատեսվող) աղետների, դրանց հետևանքների մասին տեղեկությունները, տնտեսության ընդհանուր վիճակը, ինչպես նաև՝ շրջակա միջավայրի պահպանության, առողջապահության, կրթության, գյուղատնտեսության, մշակույթի, առևտրի բնագավառներում տիրող իրական վիճակը ներկայացնող տեղեկությունները, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների, օտարերկրյա քաղաքացիների և քաղաքացիություն չունեցող անձանց իրավունքների և ազատությունների սահմանափակման փաստերի, հանցագործությունների վիճակագրության մասին տեղեկությունները և պետության կողմից Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիներին, օտարերկրյա քաղաքացիներին և քաղաքացիություն չունեցող անձանց, պաշտոնատար անձանց, կազմակերպություններին տրամադրվող արտոնությունների և սոցիալական երաշխիքների մասին տեղեկությունները:⁷

Ըստ էության՝ վերոգրյալ բնագավառների տեղեկությունների պետական գաղտնիքի շարքին դասելու սահմանափակումները երբևէ չեն հանգեցրել և, մեր կարծիքով, ապագայում չեն կարող հանգեցնել պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկությունների տարածման:

Ուստի առաջարկում ենք, պետական գաղտնիքի պաշտպանությունից ելնելով, ղեկավարվել բացառապես օրենքով սահմանված տեղեկությունների պետական գաղտնիքի շարքին դասելու սահմանափակումների վերոնշյալ դրույթներով:

Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների, օտարերկրյա քաղաքացիների և քաղաքացիություն չունեցող անձանց կողմից պետական գաղտնիքի տարածումը հանգեցնում է օրենքով սահմանված պատասխանատվության:

Որպես վերջաբան՝ ներկայացնենք Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի պետական իշխանության դեմ ուղղված հանցագործությունների բաժնի 42 գլխով սահմանված, սահմանադրական կարգի հիմունքների և պետության անվտանգության դեմ ուղղված

⁷ Տե՛ս «Պետական գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենք, գլուխ 2., հոդված 9.

հանցագործությունները, այն է՝ պետական դավաճանությունը (ՀՀ քր. օր., հոդված 418), լրտեսությունը՝ (ՀՀ Քր. օր., հոդված 424), պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններ, ապօրինի ձեռք բերած անձի կողմից դրանք հրապարակելը (ՀՀ քր. օր., հոդված 426), պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններ հրապարակելը (ՀՀ քր. օր., հոդված 427), պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկություններն անզգուշությամբ հրապարակելը (ՀՀ քր. օր., հոդված 428):⁸

Այսպիսով՝ ամփոփելով հոդվածում ներկայացված նյութը՝ պետք է նշել, որ Հայաստանի Հանրապետությունում ունենալով պետական գաղտնիքի պաշտպանության և պահպանության բավականին արդի օրենսդրական դաշտ և գործիքակազմ՝ այնուամենայնիվ, այս ոլորտում առկա են թերություններ, որոնք ենթակա են շտկման:

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ТАЙНА КАК ОСНОВА НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ

ՎԱԱԳՆ ՏԱՐԴԱՐՅԱՆ

старший преподаватель
кафедры ОРД и криминалистики
полицейского учебного подразделения
Образовательного комплекса МВД Республики Армения

Аннотация. Учитывая возрастающую опасность информационных войн и международных преступлений по всему миру, автор представляет проблемы, существующие на уровнях государственного управления и местного самоуправления в целях защиты национальной безопасности и интересов Республики Армения, а также в сфере журналистской деятельности, которые могут привести к распространению государственной тайны.

В частности, был изучен международный опыт защиты государственной тайны, а также Национальная стратегия Республики Армения и действующее законодательное поле. В результате проведенных исследований автором были представлены предложения, которые имеют важное значение для совершенствования законодательства РА, а также практических шагов по защите государственной тайны.

Ожидаемые результаты заключаются в передаче государственным органам и органам местного самоуправления, а также должностным лицам, организациям, юридическим

⁸ Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի պետական իշխանության դեմ ուղղված հանցագործությունների բաժին, գլուխ 42.

лицам и, особенно, средствам массовой информации таких знаний, которые позволят создать более защищенное и безопасное государство.

Ключевые слова: государственная тайна, опубликование сведений, содержащих государственную тайну, утечка сведений, содержащих государственную тайну, защита государственной тайны.

STATE SECRET AS A CORNERSTONE OF THE NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF ARMENIA

VAHAGN SARDARYAN

Senior Lecturer at the Chair of Operational Search Activity and Criminalistics,
Police Educational Unit,
Educational Complex of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Armenia

Abstract. Taking into account the escalating threats of information warfare and international crime, the article examines some issues at state governance and local self-government levels related to the protection of national security and the interests of the Republic of Armenia. Particular attention is paid to a range of challenges in the field of journalism that may contribute to the dissemination of state secrets.

The research includes a focused analysis of international practices in the protection of state secrets, as well as the national security strategy and the current legislative framework of the Republic of Armenia. Based on these findings, the author proposes a set of recommendations aimed at improving the national legislation and enhancing practical measures for the protection of state secrets. The expected outcomes include increasing awareness and knowledge among state and local self-government bodies, officials, organizations, legal entities, and, in particular, media representatives, thereby contributing to a more secure and resilient state.

Keywords: state secret, publication of information containing state secrets, leakage of information containing state secrets, protection of state secrets.

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. ՀՀ սահմանադրություն.
- 2.«Պետական գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենք.
3. Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգիրք.
- 4.«Պետական գաղտնիքի իրավական կարգավորման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետությունում» ատենախոսության սեղմագիր, Ենգիբարյան Գոռ Նորիկի, ԵՐԵՎԱՆ, 2012 թ.
5. «Ռազմավարության և անվտանգության հարցեր» հոդվածների ժողովածու, ԵՐԵՎԱՆ, 2007 թ.
6. Հարությունյան Գ., Իրավունքի գերակայության սահմանադրական երաշխիքները, ԵՐԵՎԱՆ, 2003 թ.

Հոդվածը գրախոսվել է 20.02.2026
Ներկայացվել է տպագրության 25.02.2026